
RUITREK VAN GRAUWE GANZEN (ANSER ANSER)

IN DE PROVINCIE FRIESLAND

L.M.J. van den Bergh

Gedurende de jaren 1975 t/m 1978 was het mij al verschillende malen opgevallen dat er, in de periode half mei - half juni, regelmatig groepjes naar het zuiden of zuidwesten trekkende grauwe ganzen in de provincie Friesland konden worden waargenomen. Het betrof dan echter vrijwel steeds kleine groepjes, van maximaal zo'n 10-20 vogels en zelden werden méér dan enkele tientallen vogels per dag gezien.

Uitzonderingen vormden de waarnemingen van twee groepen van respectievelijk 12 en 60 grauwe ganzen die op 18 mei 1976 bij Akmarijp naar het zuidwesten trokken en ruim 60 ex. op 19 mei 1978, eveneens naar het zuidwesten vliegend, in de Tjongervallei bij Makkinga. Ongevoon veel grauwe ganzen werden gezien in de tweede helft van mei 1979. Niet alleen werden er toen veel vaker dan voorheen trekkende grauwe ganzen gezien, ook de groepen waren gemiddeld groter. De verzamelde gegevens zijn in tabel 1 samengevat.

Vooraf op 23 mei 1979 was er een zeer sterke trek van grauwe ganzen. Het was die dag koud én zwaar bewolkt, met harde Z-ZW-wind en het regende lange tijd, dus ongunstig weer voor trek!

De ganzen vlogen op zeer geringe hoogte en in een zeer smalle baan over Irnsum, de Goingarijpsterpoelen en de Blokslootpolder om in de richting Langweer uit het gezichtsveld te verdwijnen. De vogels ondervonden veel hinder van straffe tegenwind; dat bleek onder andere uit het feit dat zij de beschutting in de vorm van dijkjes en rietkragen benutten. Het open water van de Goingarijpsterpoelen trokken ze in een rechte lijn, zeer laag boven het water, over. De grootste trekintensiteit vond plaats tussen 12.00 en 13.45 uur toen er in totaal 299 ex. passeerden, namelijk 18, 25, 10, 12, 21, 19, 25, 25, 54, 5, 21, 9, 44 en 11 ex. Daarna werd tussen 15.45 en 16.00 uur wederom trek gekonstateerd, in totaal 103 ex., in groepen van respectievelijk 31, 42, 18 en 12 ex. Wanneer we de lijn waarin deze vogels zich verplaatsten verder doortrekken, blijkt dat zij zowel de Steile Bank als de Oostvaardersplassen tot bestemming gehad kunnen hebben. Deze waarnemingen sluiten aan bij hetgeen er over ruiende grauwe ganzen wordt vermeld in Vogels in Friesland, deel I.

Tabel 1: Waarnemingen van grauwe ganzen op ruitrek in de provincie Friesland in mei 1979.

plaats	datum	aantal		richting	
		ex.	groepen		
Smalle Ee	16-5-79	32	1	zuid	10.30
Smalle Ee	17-5-79	8	1	zuid	9.00
Goëngahuizen	21-5-79	29	2	zuidwest	18.30
Bloksloot bij Joure	23-5-79	402	18	zuidwest	12.00-16.00
Bloksloot bij Joure	28-5-79	43	1	zuid	17.00
Sorremorre	28-5-79	19	1	zuid	18.30
Goëngahuizen	28-5-79	78	1	zuid	18.45
Smalle Ee	29-5-79	10	1	zuid	9.10
Oldetrijne	29-5-79	35	1	zuid	18.00

Het blijft echter opmerkelijk dat, bij een jaarlijks (1975-1979) nagenoeg gelijke waarneemfrequentie (half april tot eind juni ca. vijf dagen per week) het voorjaar van 1979 er zo uitspringt. Mogelijk speelt het zeer koude, natte voorjaar hierbij een rol. Het is niet ondenkbaar dat vele grauwe ganzen door de ongunstige weersgesteldheid niet tot broeden zijn gekomen en daardoor al vroeg in het seizoen naar het ruigebied getrokken zijn. Overigens worden de Nederlandse ruigebieden hoofdzakelijk door sub-adulte vogels bezocht.

LITERATUUR

Ploeg, D.T.E. van der e.a. 1976. Vogels in Friesland, deel I. Leeuwarden.

Adres: Rijksinstituut voor Natuurbeheer,
Leersum.